

**Arnoldi Corvini â Belderen, Batavi, Jcti quondam
Consummatissimi, Consilarii Electoralis & Professoris
Moguntini Publici, &c. Tractatus Geminus De Personis
Atque Beneficiis Ecclesiasticis Sive ...**

opus posthumum, diu desideratum, nunc demum excusum, & indice
locupletissimo instructum

De personis ecclesiasticis

Corvinus van Beldern, Arnold

Francofurti ad Moenum, 1708

VD18 10184902

De Defensore Ecclesiæ. Tit. 29

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62002)

hos habere, non malos, non crudeles, non cupidos, non perjuros, non falsitatis amantes, sed Deum timentes, & in omnibus justitiam diligentes. Et Concil. Remens. can. 24. dicit; Ut Praepositi & Vicedomini secundum regulas, vel Canones constituantur.

Quos canones sua in Capitula transfudit Carolus Magnus, & ne carere effectu, per Missos per ditionis suae provincias universas direxit. Flodoard. lib. II. Rom. hist. cap. 18.

Necramen Vicedomini ad debitum tum rediere obsequium, aut saltem, non diu disciplinae memores, in bonis Ecclesiae ut ante grassati sunt, novisque eam censibus, veluti villicos proprios & colonos, attrivere; quapropter per Decretum Papae Lucii III. damnati; c. praeterea. de jure Patronat. Quod sic sonat: Praesenti decreto statuimus, eos, sive Advocati, sive Patroni, vel Vicedomini, sive Custodes, vel Guardias habentes, seu quocumque alio nomine censentur, a gravaminibus Ecclesiarum cessare, nihil in ipsis praeter antiquos & moderatos redditus a locorum Episcopis institutos exigere; Dadin. d. loco.

TITULUS XXIX.

De Defensore Ecclesiae

SUMMARIA.

- 1. De Defensorum origine.
- 2. De iis & tractatur in Jure Civili.
- 3. Quare instituti.
- 4. Quod eorum munus.
- 5. Quis Pontificum circa illud mos.
- 6. Quales an Clerici, an Laici.
- 7. Quae eorum Dignitas.
- 8. Quales Regionarii.
- 9. An non aliquando Ecclesis graves.

ii 3 Quia

Corvinus
de Personis
de nesi Ecclesiis

G IV
32

Quia de Episcoporum tractamus Adjutoribus, non praetermittendi *Defensores*, dicti Graecis *Εκδραοι*.

Ut solide de iis loqui & disserere possimus, considerabimus: Primò, *Rationem Eorum originis*. Secundò, *Rationem muneris Defensorum Civilium*. Tertio, *Ipsam munus* circa quod versabantur; eorumque *Jurisdictionem*. Quarto; *An praesens debuerit esse Clerici*. Quintò; *Ab initio nonnullos fuisse Laicos*. Sextò; *Cur haec potestas Defensorum deferretur Clericorum ordini*. Septimò; *An Iplis jurisdictio concessa fuerit spiritualis*. Octavò; *An Romae, & qui fuerint dicti Regionarii Defensores*.

I Quoad *considerationem primam*, ullos fuisse Ecclesiarum Defensores ante Romanum Orbem à Christo domitum in Ecclesiis demonstrari documentis potest nullis; imò rectè repugnat ratio; Nec enim tum temporis Ecclesia, & Ecclesiastica persona, earumque privilegia, immunitatis, praerogativa, ullà, quia non habebant, indigebant defensione: At tamen ut ea tuerentur omnia, instituti *Defensores*. Idque idè, quia Principes, & ut omnia solent vergere in pejus, rebelles contemptris & susque deque habitis Ecclesiasticis censuris, ut & alii homines pervicaces & seditiosi, in Ecclesiam personasque Ecclesiasticas insurgebant ferocius: Contingebatque Ecclesiam, ex usu antiquissimo, & divina providentia singulari, pauperum pupillorum, viduarum, miserabiliumque personarum aliarum curam & protectionem, suscipere solitam; tamen inermem injuriis exponi & Urbicorum & Provincialium Magistratuum, nec non vexari à personis privatis multis. Quapropter per Christianos Imperatores Defensores dati Ecclesiae, ut isti auctoritate armati seculari Ecclesiam personaque ejus commendatas fidei, tuerentur auctoritate sua vel saltem ut Procuratores, eorum causas tam civiles, quàm criminales, apud Imperatores, eorumve Judices Legatos prosequerentur.

Dicta probat Concil. Milevit. *can. 16.* repetit. in Concil. African. *can. 64.* sic loquens; *Placuit etiam, ut petatur à Gloriosissimis Imperatoribus, ut jubeant Judicibus dari petitos sibi Defensores Scholasticos, qui actu sint, vel in officio defensionum causarum Ecclesiasticarum more Sacerdotum*

dotum Provincie, ut iidem ipsi qui defensionem Ecclesiarum susceperunt, habeant facultatem pro negotiis Ecclesiarum, quoties necessitas flagitaverit, vel ad obfistendum callide decipientibus, vel obrepentibus, vel ad necessaria suggerenda, ingredi Judicium Secretaria.

Rationi dictæ adjici potest altera ex Concilii Carthagen. V. can. 9. sic loquente. *Ab Imperatoribus universis visum est postulandum propter afflictionem pauperum, (sub quibus comprehenduntur orphani viduæque) quorum molestus sine intermissione fatigatur Ecclesia, ut Defensores eis adversus potentius Divitum cum Episcoporum provisione delegentur.* Cui consentit S. Gregor. lib. 4. Epistol. 25.

Vidimus causam, cur instituti fuerint Defensores Ecclesiæ; videamus nunc de *Defensoribus Civitatum*. Nam horum instar, & ob easdem causas instituti videntur Ecclesiastici. *Movin. de Sacris ordinat. part. 3. exerc. 16. de defensor. cap. 5.*

Quæ de iis dicenda, haurienda sunt ex Jure Civili; Spatiari possem sic equidem, & sine labore: Scripsi enim de iis fusè ad tit. 56. C. lib. 1. Cod. in mea Codicis Justiniani Methodica enarratione. Eò curiosos remitto. Referam hic tantum materiæ tractandæ inservientia.

Ut Roma habebat Senatum, Consules, Tribunos Plebis, ita municipia habebant pro Senatu Curiam, pro Consulibus, Duumviros, pro Tribunis Defensores plebis, nonnunquam in Jure Defensores locorum, Patroni, Defensores Rusticorum dicuntur. l. 3. & 4. C. de defensor. civit. l. 1. C. de offic. Jur. Alexand.

Quorum munus erat quinquennale d. l. 4. postea Novel. 15. biennio definitum.

Cognoscebant de causis civilibus ad certam usque summam, crimina quoque judicabant leviora, graviora remittebant ad Præsidem.

Institutionis eorum causa, (quæ tantum proposito inservit nostro) ex ipsorum petenda munere. Quod describunt Imperatores in d. l. 4. §. 6. d. C. tit. de defensor. Civit. Loquuntur in d. l. 4. sic: *Ut in primis parentis vicem plebi exhibeas, descriptionibus rusticos, urbanosq; non patiaris affligi: Officialium insolentia, & Judicum procacitati, salva reverentia pudoris, occurras: Ingrediendi, cum voles, ad Judicem liberam habeas facultatem, super exigendi damna vel spolia plus petentium ab his, quos liberorum*

Corvinus
de Personis
beneficentibus Ecclesiæ

G IV
32

rerum loco tueri debes, excludas; nec patiaris quicquam ultra delegationem
 solitam ab his exigi, quos certum est, nisi tali remedio non posse reparari. In
 lege sequente idem ferè paucis exprimunt verbis; Plebem vel Decuriones
 ab omni improborum insolentia & temeritate tueantur, ut id tantum
 quod esse dicuntur, esse non desinant. Et in d. l. 6. sic: Non sinant crimina
 impunita coalescere, removeant patrocina, que favorem Reis, & auxilium
 scelerosis impediendo, maturari scelera fecerunt.

Ob similes causas instituti Defensores Ecclesiastici, similemque
 rē acceperunt jurisdictionem.

4 Verfabatur enim ea (quod tertio loco proposui enodare cum
 Morino d. loco) Primæ circa leviorum causarum ad Ecclesiam de-
 latorum cognitionem; Postea, teste Joanne Ciri Episcopo lib. 5. *Sancti
 Orientalis*, à Xiphilino Patriarcha Constantinopolitano. (qui vixit
 circa annum Christi 1194.) primorum Officialium jurisdictioni fuit ex-
 quata: & sic à Græcis, teste Codino, definita; ut se extendere ad pro-
 tectionem captivorum, causarumque criminalium decissionem. Non
 tamen dicit qualium. Balsamon contra Defensores disputans, restituit
 per istam jurisdictionem intra cognitionem causarum præjudicialium
 putato de libertate & servitute: in comment. ad 78. can. Concil. Carth.
 Zonaras in can. 3. Chalcedon. Concil. dicit; Ecclesiam certorum hominum
 num suscipere patrocinium; Tales sunt, inquit, qui Dynastarum minister
 per quos injustè vexantur, ad Ecclesiam confugiunt; quive, licet aliquando
 forte offenderint, supplicia sibi nihilominus ab Ecclesia ferri postulant; Ita
 les qui cum liberis sint, servitutem servire coguntur, ceterisq; hujusmodi
 di & indusi vivos), propter quos sublevandos Defensores creantur. Vide
 Balsamon. in can. 75. Concil. Canthug. & in respons. tit. de Chartoph.
 Protodico; Deinde etiam in urbem confluentes sine consensu sui Episcopi,
 turbasque excitantes Monachos & Clericos poterant ejicere
 Defensores, utque redirent ad sua, compellere. d. Concil. Chalced. can. 20.
 Quum Clerici in lite pulsantur, Defensores Ecclesiarum, ad quos per-
 tinent, tenentur præbere eis fidejussores: *sec. l. omnes. 33. §. 2. C. de Episc.
 & Cler. Et d. l. omnes. §. hoc nihilo. 4.* Oeconomus Ecclesie pro rebus
 Ecclesiasticis conventus, Defensor Ecclesie fidei est committendus
 Et secund. l. omnem adhibentes. 42. §. præterea sancimus. 10. C. eod. De
 foris

fenfor inquirere potest in Clericos quoscunque, qui, cum Liturgia celebratur, officio suo, & præsertim Psalmodiæ, non vacant.

Et quidem talis apud Græcos *Defensorum* fuit iurisdicção; alia & major apud Latinos: ut patet ex epistolis S. Gregorii: qui illis auctoritatem attribuit magnam. Sed auctoritate, quam jure communi domni, id est, in Ecclesiis propriis fruebantur, præteritâ, verba tantum solet facere de ea, quam Ipse & Prædecessores Ipsius extra Romam solebant illis delegare.

Mos enim erat antiquitus Romanorum Pontificum varios *Defensores*, cum potestate ampla, in exteris patrimonii S. Petri provincias; ut Siciliam, Corsicam, & alias, mittere; (*Missi Dominia* appellabantur) curandi causâ; habebantque curationem conjunctam cum iurisdicção absoluta in Clericos; ut liquet ex d. S. Gregorio. lib. 1. epist. 1. lib. 9. epist. 32. can. valde necessarium. dist. 94. can. pervenit. 12. qu. 1. & aliis locis Dadin. d. dissert. Jur. Canon. lib. 2. cap. 5. in fine. in res Ecclesiæ, colonos, & mancipia ejus; ut patet ex dict. S. Gregorio lib. 10. epist. 27. 46. & lib. 11. epist. 62.

Quod si verò *Defensoribus* res esset cum personis Ecclesiæ Romanæ non obnoxiiis, cum hominibus scilicet liberis, & quidem de rebus temporalibus; habebant tantum auctoritatem eligendorum Judicum, aut etiam iudicio cum eis affidendi: ut patet ex d. S. Gregorio lib. 10. epist. 4. 47. & lib. 9. indict. 4. epist. 35. 36. & lib. 11. epist. 53.

Quartò & quintò eò dispiciendum, an *Defensores* isti fuerint Clerici, an Laici, an verò ex utroque genere electi.

Dicimus, non considerato Balsamone, in opusculo de *Chartophylace* & primo *Defens.* ex Clericis assumptos fuisse, vel saltem ejusdem Juris fuisse, quo viri ordinis sacri, & Ecclesiastici Magistratus: Quare in Concilio Chalcedon. can. 1. 1. vetitum, ne *Defensores*, non secus ac Clerici ordinarentur per pecuniam: c. si quis Episcopus. 1. qu. 1. can. Salvator. 1. qu. 2. 3. quod Justiniani comprobatur constitutione; d. l. omnem. 42. §. præterea. Cod. de Episc. & Cleric. & aliis locis *Defensorum* ordo refertur inter minores ordines Ecclesiasticos. Geladius epist. 1. ad Episcop. Lucanie, dicit; *Monachus verò novitius, si morum honestate fulcitur,*

Kk

conti-

Corvinus
de Personis
Benef. Ecclesiæ

G IV

32

continuò Lector, vel Notarius, aut certè Defensor effectus, post tres menses existat Acolythus. *can. Monachus. dist. 76.*

Quandoque Defensores Ecclesie ex Laicis etiam assumebantur olim, qui tamen plerunque erant Viri aspirantes ad sacros ordines, ad quos tamen promoveri non potuerunt, nisi interstitiis servatis. Zosimus *epist. 1. ad Isichium* scribit; Defensores etiam Ecclesie, qui ex Laicis sunt, supra dicta observatione teneantur, si meruerint esse in ordine Clericatus. *can. in singulis. d. dist. 76. Dadin. d. loco. Morin. d. loco.* Quod ne fieret amplius & exemplo, & præcepto docuit S. Gregorius. *lib. 7. epist. 66.*

Concilio tamen Carthageniensi V. *can. 9.* quia inermis, & Episcopali tantum auctoritate septa Defensorum potestas, non satis valebat ad compescendam majorum tyrannidem, placuit; ut Defensores Ecclesiarum ab ipso peterentur Imperatore: *can. ab Imperatoribus. 23. qu. 3.* quo securior esset Ecclesia, Principali simul Pontificia tutela commendata: Et nè per imperitiam juris & legum Defensorum enervaretur officium, in Concilio Milevitano II. *can. 16.* est additum, ut ab Augusto periti Defensores peterentur Scholastici; id est, Advocati forenses, qui in actu essent, vel officio defensionis causarum Ecclesiasticarum, more Sacerdotum, & haberent facultatem pro negotiis Ecclesiarum, quoties necesse esset, ingredi Judicium secretaria. De quo genere Defensorum meminit Possidius *vita D. Augustini cap. 12.* dicens; De qua re ne pacis Ecclesia amplius impediretur profectus, Defensor Ecclesie inter leges non sinit. *Alteserra. d. loco circa fin. Morin. d. cap. 6.*

7 Videndum nunc Nobis, & quidem sexto, est, Defensorum dignitas, cui Clericorum gradus, conferri solita fuerit antiquitus.

Quam realius fuit Græcorum, alius Latinorum mos.

Nec is apud istos constans. Antiquitus conferebatur Presbyteris, ut ex Chalcedon. constat Concilio; Postea delata ad Diaconos, teste *Collano.* Ut adhuc fit hodie. *Morin. d. exercit. cap. 7. num. 1.*

Apud hos inferioribus potissimum Ordinibus tributa: imò & Monachis: *Gelasius Papa II. cap. 2. epist. 3. ad Lucaniam Episcopos,* sic scribit; Si quis etiam de religioso proposito, & disciplinis Monasterialibus eruditus, ad Clericale munus accedat, imprimis ejus vita præteritis acta temporibus inquiratur; Si nullo gravi facinore probatur infectus &c. *Ut si his omni-*

bus que sunt predicta, sulcitur, continuo Lector, vel Notarius aut certe Defensor effectus. post tres menses existat Acolythus. &c. Quam tamen iudicavit Papa Pelagius dignitatem non convenire Monachis. Ivo part. 7. qu. 23. Gratianus can. presentium. 12. qu. 1.

Erat Defensorum auctoritas apud Latinos (quod septimo examinatos diximus) tantum temporalis, in res Ecclesie, non in personas, praesertim Illustres. Si quid eiusmodi delegabatur Eis, tantum erat praesudiciale & ad sententiam de causa spirituali preparatorium: S. Gregor. lib. 9. epist. 32. & 7. lib. epist. 35. 36. 74. Imò obibant tantum Protectorum, Patronorum, Executorum munus, non Iudicum, nisi forte eligerentur Arbitri; collaborabant tamen cum Episcopis ad iudicari executionem. Morin. d. cap. 7. num. 7.

Defensores tamen Pontificii majore gaudebant auctoritate quam aliarum Ecclesiarum Defensores. Morin. d. loc. num. 8. & 9. cum seqq. Postremum quod inquirendum, spectat Romae dictos Regionarios. 8

Primus eos instituit S. Gregorius I. ut testatur Ipse lib. 7. epist. Indict. 1. epist. 17. ejusque institutio viguit Romae diu; putate, usque ad undecimum seculum, teste Morino d. exercit. cap. 8.

Sed in aliis Occidentis Regionibus magna Jurisdictionis eorum pars devoluta est ad Laicos Nobiles & potentes, qui vulgò dicti Episcopatum & Monasteriorum Advocati, hoc est, Defensores, Protectores. Gloss. inc. si quis Presbyterum de reb. Eccles. non alienand. sac. can. Salvator. 1. qu. 3.

Eaque dignitas temporis lapsu quibusdam potentibus familiis facta est hereditaria; proptereaque in Episcopatibus istis, ut & Monasteriis, Advocationis jure, certis gaudebant prerogativis & privilegiis, inter eos definitis. Factum hoc circa seculi post Salvatorem noni initium. Fitque eorum mentio in Concilii Moguntiaci anno 813. celebrati cap. 50. mentio; Loquitur illud sic; Omnibus Episcopis, Abbatibus, cunctoq. Clero omnino precipimus, Vicedominos, Praepositos, Advocatos, sive Defensores bonos habere, &c. Capitular. lib. 3. cap. 11. De Advocatis, Vicedominis, & Centenariis, ut tollantur, & tales eligantur, quales & sciant & velint, juste causas discernere & terminare. Et lib. 7. cap. 303. edi-

Kk 2

303. edi-

Orvinus
de Personis
Beneficentibus Ecclesiarum

G IV

32

303. edicitur; ut *Executores vel Advocati, seu Defensores, quoties necessitas ingruerit, à Principe postulentur.* Huc referenda inveniuntur multain Nauclero *ad ann. Christi 809.* Trithemio *in Chronico Hirsaugiensi,* Hincmaro *in Dialogo,* Flodoardo *in histor. Rom. lib. 2. cap. 19.* & S. Bernardo *epist. 139. & 224.* aliisque.

Dicti aliquando, sed rarissimè, fuere *Graphiones:* ut colligitur *cap. 2. lib. 5. Capitularium ex Synodo Anni 742. Decrevimus, ut secundum canones unusquisq; Episcopus in sua parochia sollicitudinem habeat, adjuvante Graphione, qui Defensor est Ecclesia, ut populus Dei paganas non faciat.*

Qui apud Francos erant *Proceres;* teste *Anastasio in vita Adriani I.* Et ab iis *Comitum* in Germania nomen.

Quoniam illi *Advocati* seu *Defensores Seculares & Proceres* incipiebant propter defensionis jus varias angarias, fodrum, arbergarias, regium, & similia, ab Ecclesiis, velut à propriis rusticis exigere; ipsis hoc per *c. præterea. de jure patron.* sub gravissimis censuris; per *c. generali. de electione. in 6.* sub poena excommunicationis prohibitum.

Advocati isti aliquando in jure sumuntur pro *Patronis,* & *Advocatiæ* pro *Patronatu. c. quia Clerici. & c. cum antea. de jure patron. Martin. d. exercit. cap. 8.*

TITULUS XXX.

De Legatis, seu Nuntiis Apostolicis.

SUMMARIÆ.

1. Legati in utroq; jure accipiuntur variè.	4. Legatus Papa quis, & Quotuplex.
2. Pontificii qui & quare mittantur.	5. Legati à Latere qui.
3. An differant à Delegatis Pontificis.	6. Eorum nomen & Imperatoribus usitatum.
	7. De Legatis Missis.